

Ilmar Vene 70

Ilmar Vene sündis 13. augustil 1951. aastal Peipsi ääres Kasepää külas. Õppis 1970–1975 Tartu Riiklikus Ülikoolis saksa keelt ja kirjandust. Tartu Ülikooli raamatukokku tuli Ilmar Vene tööle 1979. aastal – tuli, et jääda. Nüüdseks on ta raamatukogus töötanud üle 40 aasta – esialgu rekataloogimise osakonnas vanu raamatuid märksõnastades ning seejärel juba tõeliste rariteetide seltsis käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnas.

Igapäevatöö kõrval on Ilmar tuntud viljaka esseisti ning tõlkijana. 1978. aastast alates on ta avaldanud ajalehtedes ja ajakirjades rohkelt esseesid, lisaks tõlkeid ning luuletusi. Trükidebüüdina ilmunud tõlke avaread Lev Tolstoilt saavad teatud määral prohvetlikeks: „Teadmiste puhul pole tähtis mitte teadmiste hulk, isegi mitte täpsus (sest täiesti täpseid teadmisi ei ole ega saa kunagi olema), vaid nende mõistus-pärane omavaheline seos: et nad igast küljest heidaksid maailmale valgust“.

Ilmar Vene esseistikas avaneb järjekindlalt ühtne ja terviklik teoloogilis-filosoofiline maailmapilt. Olenemata käsitletavast ajastust, nähtusest või isiksusest, ja seda ka esmapilgul täiesti mitteteoloogilise teema või mittevaimuliku isiksuse puhul, on alati, suuremal või vähemal määral ja tihedalt läbipõimituna, esindatud kaks dimensiooni: horisontaalne ehk maine – inimene suhetes kaasinimestega, inimese osa kultuuri-loos, ja vertikaalne ehk igavikuline – inimese suhe Jumala ja igavikuga, Jumala ja jumalamõiste osa kultuuriloos. Ehk, kui püüda väljenduda veidi ilmarvenelikult, kuidas saakski ammendavalt kõnelda vaimuloost, vaimsusest ja seda kandvatest suurvaimudest, jättes kõrvale ülima Vaimu, „kelle päralt on kõik ja kelle läbi on kõik“ (Hb 2:10). Tema mõttekäikudes kohtame ikka ja jälle märksõnu nagu *inimene* ja *Jumal*, *siinpoolsus* ja *sealpoolsus*, *põrmlane*, *vaim* ja *vaimsus*, *nähtav* ja *nähtamatu*, *ülim väärtus*, *üldistamine*, *lähenematu*, *ilmalikustumine*. Ette tuleb ka Ilmari enda loodud uudissõnu, näiteks *pahustumine*. Märksõnade kordumine ei tähenda kuidagi, et autor ennast kordaks. Ilmar Vene arutluskäigud on alati värsked ning originaalsed, ainulaadselt isikupärased ja kaasahaaravad. Sealjuures on käsitlus äärmiselt põhjalik, nii lähemat kui kaugemat konteksti avav ja tervikpilti loov.

Ilmari oskusest mõtestada inimesi, aega ja olusid on sündinud tema monograafiad Uku Masingust, Friedrich Reinhold Kreutzwaldist, Hando Runnelist ja Karl Ristikivist. Ilmar Vene esseistika teemade ring küünib antiik- ja keskaja kristlikust kultuurist meie ajani välja, lummates autori erakordse võimega erinevatesse ajastutesse ja ajalooliste isiksuste rolli sisse elada. Tõeliselt põnevaid seisukohti saab lugeda tema raamatutest „Pahustumine ehk Uusaja olemus“ (2002) ja „Ristiusu mõistatus“ (2009). Essee-kogumik „Vahemere tuuled Hüperboreas“ (1997) sisaldab vaid pisukese osa tema ajakirjanduses ilmunud esseistikast, loodetavasti saavad ka ülejäänud peagi raamatukaante vahele koondatud.

Ilmar on eestindanud suurte filosoofide, kirjanike ja kunstiteadlaste – nagu Cicero, Seneca, Augustinus, Bacon, Goethe, Keyserling ja Burckhardt – loomingut.

Otse loomulikult on tõlked varustatud rikkalike asjakohaste kommentaaride ning konteksti selgitavate järelsõnadega.

Igati intrigeeriv lugemine on ka kunstnik Jüri Arraku ja Ilmar Vene kirjavahetus aastatel 1994–2017 kolmes soliidses köites, mille kohta Marju Lepajõe on märkinud, et „kirjavahetus on huvitavamaid ajastudokumente Eesti vaimuloos viimasest veerandsajandist“.

Ilmari suhe kunsti on distantseeritum. Mingitel aegadel on teda köitnud joonistamine ja maalimine, aga nagu Ilmar endast rääkides alati, nii jääb ta ka oma kunstitegemise teemal ülimalt tagasihoidlikuks. Tunnistades oma kunagist suurt huvi kunsti ja kunstitegemise vastu, väidab ta, et see on raugenud, sest „võimed puuduvad“. Koolipõlves olevat ta alatasa „sirgeldanud“ ja noorest peast enda joonistamise alastest saavutustest ka rõõmu tundnud, kuid ajapikku, kui kirjatähed kujutistest paremini sõna kuulasid, hiilis ligi pettumus. Tema jaoks jäi skits või joonistus või isegi maal eelkõige „talletiseks, millekski dateeritud lausete sarnaseks“. Ometi paistab sellest vähesest, mida kõrvalisel vaatajal on olnud võimalik näha, et tegemist on vägagi huvitavate töödega.

Ilmari töid on tunnustatud erinevate preemiatega, nagu Eesti Vabariigi kultuuripremia (1994), Valgetähe V klassi teenetemärk (2001), Tartu Kultuurkapitali aastapremia (2003), Eesti Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapitali aastapremia (2013), lisaks mitmeid teisi.

Ilmar Vene mõtleb ja kirjutab – teda kihutab tagant kirglik huvi inimese mõttemaailma vastu. Ehk Ilmari enda sõnadega: „Algusest peale on mulle selge olnud, et lahendamatu küsimustega tegelemine kuhugi ei vii, aga niisama kaheldamatult peab paika, et ainsana need lahendamatused jäävad mind elu lõpuni huvitama“.

*Marianne Marlene Tiik
Sulo Lembinen*

Kadri Tammur 70

2021. aasta maikuus väarikat juubelit tähistanud Kadri on meie hea ja abivalmis kolleeg juba üle kolme aastakümne. Tartu Ülikooli raamatukokku tuli ajaloolase diplomiga Kadri 1989. aastal Eesti Rahva Muuseumist. Etnograafiaalane muuseumitöö ja uurimused Tartu linna korterioludest ja Tartu elanikkonna etnilisest struktuurist aastail 1920–1940 ning uurimused mari rahva pulmakommetest ja -söökidest asendusid raamatukogutööga käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnas.

Oma osakonnas on Kadri peaaegu kõikide tööloikudega kursis: ta on korrastanud ülikooli õppejõudude ja teadlaste isikuarhiive (P. Nurmekund, J. Konks, H. Mürk, H. Moosberg jt), uurinud ja kirjeldanud haruldasi trükiseid, eriti ajaloolisi köiteid, ning ta tunneb hästi raamatukogu väärtuslikku kunsti- ja fotokogu. Kadri on tänuväärne

